

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5.05.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z 11.04.2023 r. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 504) odmówił S. S. ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1.01.1999 r. ponieważ okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) Ł. został uwzględniony przy wyliczeniu stażu pracy do kapitału początkowego decyzją z 14.06.2022 r. Organ wskazał, iż w celu przeliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego należy doręczyć zaświadczenie o wynagrodzeniu lub karty wynagrodzeń za okres 8.09.1975 -31.08.1978 w (...) ponieważ przedstawione przez ubezpieczonego umowy o pracę podają stawki godzinowe wynagrodzenia. Przy ustaleniu wynagrodzenia w oparciu o dokumenty z akt osobowych Zakład uwzględnia wyłącznie składniki określające stałą stawkę wynagrodzenia zasadniczego.

/ decyzja w aktach kapitałowych ZUS k. nienumerowana/

Decyzją z dnia 5.05.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. po rozpoznaniu wniosku z dnia 11.04.2023 na podstawie art. 116¹ ust. 5 ustawy z dnia 17.12.1988 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2022 r. poz. 504) i § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11.10.2011 w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe (Dz. U nr 237 poz 1412) odmówił S. S. prawa do ponownego ustalenia wysokości emerytury.

W uzasadnieniu swego stanowiska organ podał, iż przedłożone przez wnioskodawcę dokumenty nie dają podstaw do ustalenia faktycznego wynagrodzenia w okresie 8.09.1975 -31.08.1978 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w Ł., gdyż zawierają jedynie stawkę godzinową. Brak jest natomiast danych dotyczących ilości godzin jaka wnioskodawca faktycznie przepracował w danych latach na określonym stanowisku (dziennie, tygodniowo, miesięcznie).

/ decyzja k.90 akt emerytalnych ZUS/

Odwołanie od obu powyższych decyzji wniósł S. S. domagając się ich zmiany i uwzględnienia przy wyliczeniu wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury zarobków jakie otrzymywał za okres zatrudnienia od 8.09.1975 -31.08.1978 w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w Ł. ustalonych w oparciu treść przedłożonej przez niego dokumentacji umów o pracę , angaży wskazujących obowiązującą go stawkę godzinową.

/ odwołanie k. 3 akt VIII U 977/23 odwołanie k. 3 akt VIII U 978/23/

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonych decyzjach i podniesioną tam argumentację.

/ odpowiedź na odwołanie k. 8-9 akt VIII U 977/23 odwołanie k. 4-5 akt VIII U 978/23

Postanowieniem z dnia 13.06.2023 r. sprawy z obu odwołań połączono o wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/ postanowienie k. 7 akt VIII U 978/23/

Na rozprawie w dniu 23.09.2023 r. strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska procesowe.

/ stanowiska procesowe stron protokół z rozprawy z dnia 23.09.2023 r. 00:00:37-00:00:52/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca S. S. urodziła się (...)

/bezsporne /

W dniu 25.01.2022 r. ubezpieczony złożył wniosek o prawo do emerytury.

/ wniosek k. 1-3 akt emerytalnych ZUS/

Decyzją z dnia 14.06.2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. z urzędu ponownie ustalił S. S. wartość kapitału początkowego na dzień 1.01.1999 r.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 635, 60 zł.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj od 1.01.1989 do 31.12.1998 r.

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 52,06%.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 635,60 zł. ZUS ustalił w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 52,06%. przez kwotę 1220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w w/w ustawie o emeryturach i rentach z FUS (52,06%.

x 1 220,89 zł).

Organ rentowy do wyliczenia kapitału początkowego przyjął łącznie okresów składkowych: 24 lata, 8 miesięcy, 14 dni, okresów nieskładkowych 5 miesięcy 1 dzień.

W wysokość 24% kwoty bazowej wyniosła 293,01 zł.

Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 73,67 %.

Średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat przyjęto w ilości 209 miesięcy.

W związku z powyższym wysokość kapitału początkowego ustalona na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniosła 88 101,86 złotych.

W decyzji organ wskazał, iż niniejszą decyzją ponownie ustalono wartość kapitału początkowego uwzględniając okres prowadzonej działalności gospodarczej w latach 1983-1998 oraz okres zatrudnienia od 5.09.1975 r. do 31.08.1978 r. jednocześnie przyjmując wynagrodzenie minimalne obowiązujące w tym czasie proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy. Jednocześnie wskazano, że w celu uwzględnienia faktycznego wynagrodzenia za ww okresy należy przedłożyć zaświadczenie o wynagrodzeniu wystawione przez pracodawcę w terminie 30 dni od otrzymania ww. decyzji.

/ decyzja k. 49-50 akt kapitałowych/

Decyzją z dnia 22.02.2022 r. po rozpatrzeniu wniosku dnia 25.01.2022 przyznał ubezpieczonemu zaliczkę na poczet emerytury od 14.01.2022 tj od osiągnięcia wieku emerytalnego. Następnie decyzją ostateczna z dnia 15.06.2022 r. przyznał ubezpieczonemu emeryturę od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczeni emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 70083,96 zł
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 452877,66 zł
- kwota środków zaewidencjonowanych na subkoncie z uwzględnieniem ich waloryzacji wynosi 35530,60 zł
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 204,30 mcy
- wyliczona kwota emerytury wynosi 2733,69 zł

Po waloryzacji od 1.03.2022 -2925,05 zł

/ decyzja zaliczkowa k. 26-28 akt emerytalnych ZUS decyzja ostateczna k. 29-31 akt emerytalnych ZUS/

W dniu 11.04.2023 r. ubezpieczony złożył wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalno - rentowego załączając do niego składając nowo uzyskane przez siebie dokumenty

- umowę o pracę od 2.09.1975
- angaż z dnia 1.10.1975
- angaż z dnia 30.09.1976
- świadectwo pracy za okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w Ł.

/bezsporne, wniosek k. 86 akt emerytalnych ZUS/

W rozpoznaniu wskazanego wniosku organ rentowy wydał obie zaskarżone decyzje.

/ bezsporne decyzja w aktach kapitałowych ZUS k. nienumerowana decyzja k.90 akt emerytalnych ZUS/

W okresie od 8.09.1975 do 31.08.1978 r. S. S. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w Ł. na stanowisku elektromonter. W okresie wskazanego zatrudnienia wnioskodawca nie miał żadnych przestojów w pracy.

/ bezsporne świadectwo pracy k. 87 akt ZUS oraz k. 6 umowa o pracę z 2.09.1975 k. 88 akt ZUS oraz k. 7, angaże k. 89 akt ZUS oraz k. 4-5 zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 25.09.2023 r. 00:00:52 00:05:05/

Przy uwzględnieniu zapisów dotyczących wynagrodzenia z dostępnej dokumentacji osobowej wnioskodawcy za sporny okres zatrudnienia 8.09.1975 -31.08.1978 tj w świetle umowy o pracę, angaży , świadectwa pracy, ubezpieczony otrzymywał zarobki określone w następujących stawkach godzinowych:

- od 8.09.1975 do 30.09.1975 -9,50 zł/h
- od 1.10.1975 do 30.09.1976 - 10,50 zł/h
- od 1.10.1976 do 31.08.1978 -12 zł/h

/ świadectwo pracy k. 87 akt ZUS oraz k. 6 umowa o pracę z 2.09.1975 k. 88 akt ZUS oraz k. 7, angaże k. 89 akt ZUS oraz k. 4-5/

Ustalone hipotetycznie na tej podstawie kwoty wynagrodzenia miesięcznego wnioskodawcy z uwzględnieniem obowiązujących w spornym okresie norm czasu pracy wyniosły:

- 1975 - 7595 zł

- 1976 - 25626 zł

- 1977 - 28224 zł

-1978 -18792 zł

Przy uwzględnieniu wskazanych zarobków hipotetycznie wyliczony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych (1989 -1998) nie zmienia się i wynosi 52,06%, natomiast wskaźnik z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia (1976-1978, 1980 -1987, 1990 -1998) wynosi 54, 40 %.

Hipotetycznie wyliczony kapitał początkowy wnioskodawcy ustalony na dzień 1.01.1999 r. wynosi 90.035,11 zł wysokość hipotetycznej emerytury na datę złożenia wniosku o przeliczenie tj. na dzień 11.04.2023 r. wynosi 3417,37 zł i są wyższe od dotychczas ustalonych

/ wyliczenie hipotetyczne kapitału początkowego i emerytury wnioskodawcy k. 22- 29/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych oraz zeznaniach wnioskodawcy. Sąd oparł się w szczególności na zachowanych dokumentach ze spornego okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w Ł. – umowie o pracę, angażach, świadectwie pracy , wskazujących na wysokość przyznanego ubezpieczonemu wynagrodzenia za pracę a także na hipotetycznym wyliczeniu kapitału początkowego i emerytury wykonanym przez ZUS które nie było kwestionowane przez wnioskodawcę. Owo wyliczenie oparte było na wskazanej dokumentacji źródłowej, która w sposób pewny potwierdzała wysokość osiąganych przez wnioskodawcę w spornym okresie zarobków. Sąd nie dopatrył się żadnych okoliczności pozwalających na ich zdyskredytowanie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251 t.j.), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Stosownie do art. 174 ust. 1 tejże ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Zgodnie z ust. 2, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zgodnie z ust. 3 przywołanego artykułu, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Według ust. 3b w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 października 2013 roku (w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2013 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesięcy tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art.

15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Natomiast w myśl ust. 7 analizowanego przepisu do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku. Ustęp 8 powyższego przepisu stanowi, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku.

Zgodnie natomiast z treścią ust. 8 przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku, według wskazanego w nim wzoru.

Z kolei w myśl art. 15 ust. 1 powyższej ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Natomiast stosownie do brzmienia ust. 2a tego samego przepisu, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy. Z kolei na podstawie ust. 6 omawianego przepisu na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Jak stanowi art. 15 ust. 4 w/w ustawy w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,

oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu,

oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz

mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19, przy czym wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%, jednakże przy ponownym przeliczeniu wysokości emerytury należy mieć na względzie, iż zgodnie z art. 111 ust. 2 ustawy uwzględnia się kwotę bazową ostatnio przyjętą do obliczenia świadczenia.

W związku z treścią zacytowanych przepisów można stwierdzić, iż kwota kapitału początkowego zależy od długości udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed 1 stycznia 1999 rokiem, podstawy wymiaru oraz współczynnika proporcjonalnego do wieku ubezpieczonego, który służy do obliczenia tzw. części socjalnej.

Przytoczone zasady postępowania – w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 roku w sprawie o sygn. III UZP 2/03 (OSNP 2003/14/338) - tak przy ustalaniu prawa do świadczenia, jak i jego przeliczaniu, pozwalają na ogólną uwagę, iż zamiarem ustawodawcy było umożliwienie ubezpieczonym dokonanie wyboru, w ramach prawa, najkorzystniejszego z ich punktu widzenia okresu, z którego podstawa wymiaru składek ubezpieczeniowych, będzie stanowić podstawę wymiaru świadczenia.

Z kolei ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31.12.1948 roku, a więc dla osób takich jak S. S. określa przepis art. 24 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po

dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Stosownie natomiast do treści art. 25 ust 1 ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Z kolei zgodnie z art. 26 ust 1 ustawy emerytalnej, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. W ust. 2 wskazano, że wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach. Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Przy czym w ust. 4 i 5 wskazano, że tablice trwania życia ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" corocznie w terminie do dnia 31 marca Prezes Głównego Urzędu Statystycznego. Tablice, o których mowa w ust. 4, są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego.

Z powyższych przepisów wynika jednoznacznie, że zasadą obowiązującą przy ustalaniu wysokości emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. jest zasada zdefiniowanej składki, zgodnie z którą wysokość świadczenia zależy z jednej strony od sumy składek emerytalnych jakie zostały zgromadzone na indywidualnym koncie ubezpieczonego w ZUS za okres poczynając od 1 stycznia 1999 r., zaś z drugiej od wysokości kapitału początkowego, tj. od kwoty ustalonej oddzielnie dla każdego ubezpieczonego według ustalonego przez ustawodawcę wzoru, odzwierciedlającej w przybliżeniu stan jego konta ubezpieczeniowego za okres do 31 grudnia 1998 r.

Jak stanowi art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe, obejmujące analizę dostępnej dokumentacji związanej z okresami zatrudnienia wnioskodawcy, co dało Sądowi podstawę do oceny prawidłowości zaskarżonej decyzji w świetle zarzutów ubezpieczonej.

W rozpoznawanej sprawie spór sprowadzał się do możliwości uwzględnienia przy wyliczeniu należnych wnioskodawcy świadczeń zarobków jakie faktycznie otrzymywał z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji i (...) w Ł., wobec przyjęcia przez organ rentowy za okres od 8.09.1975 -31.08.1978 r. wynagrodzenia minimalnego.

Odnosząc się do spornej kwestii wskazać należy, że zgodnie z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011, Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. obowiązuje od 23 listopada 2011 r. i ma zastosowanie do wniosków w sprawach świadczeń złożonych od daty jego wejścia w życie. Zastąpiło ono rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r., Nr 10, poz. 49, ze zm.), które dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości określało w sposób podobny. I tak zgodnie z § 20 pkt. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników były zaświadczenia zakładów

pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Orzeczenia Sądu Najwyższego jakie zapadły jeszcze na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. są zgodne co do tego, że ograniczenie co do środków dowodowych wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym nie ma zastosowania w postępowaniu sądowym przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za celowe i pożądane. Wysokość uzyskiwanego uposażenia może być zatem ustalana także przy pomocy innych pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia zainteresowanego / por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 r. sygn. akt II UKN 186/97, opubl. OSNP 1998/11/342; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2006 r. sygn. I UK 115/06, opubl. Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2007, Nr 17-18, poz. 257, str. 753/. Przy czym nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy. Twierdzenia te muszą być udowodnione. Nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.) /por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996r., sygn. akt I CKU 45/96, opubl. OSNC z 1997r., z.6-7, poz.76; wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 1998 r., sygn. II UKN 244/98, opubl. OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 662/.

Przy tym wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można ustalać w sposób przybliżony, ale pewny, na podstawie konkretnego dokumentu bądź jego kopii, który zachował się w dokumentacji osobowej ubezpieczonego. Chodzi tutaj o umowy pracę czy angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia. W takim wypadku uwzględnić można składniki wynagrodzenia, które są pewne, wypłacane były w danym okresie, stałe i w określonej wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18 stycznia 2012 r., III AUa 1555/11, LEX nr 1113058).

W istocie właściwie tylko dokumentacja własna stanowi w postępowaniu sądowym precyzyjny dowód na wysokość wynagrodzenia świadczeniobiorcy. W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że co do zasady nie ma możliwości wyliczenia wynagrodzenia, a co za tym idzie wysokości składek na ubezpieczenie społeczne oraz wskaźnika podstawy wymiaru emerytury lub renty, w oparciu o wyliczenia hipotetyczne, uśrednione, czy też wynikające z porównania wynagrodzenia innych pracowników (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, Legalis nr 181419). Niemniej jednak dysponując dokumentacją źródłową która pozwala na dostateczne zidentyfikowanie pracownika i jego zarobków Sąd nie może jej zignorować.

Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że dla potrzeb obliczenia wysokości kapitału początkowego i wysokości podstawy wysokości emerytury, w przypadku nieudowodnienia przez osobę ubezpieczoną (za pomocą dostępnych w postępowaniu sądowym środków dowodowych) wysokości podstawy wymiaru składek ubezpieczeniowych (wysokości rzeczywiście otrzymywanego wynagrodzenia) w danym roku lub w określonych latach - należy przyjmować pod warunkiem znajomości stawki godzinowej – dla niewątpliwie udowodnionego okresu ubezpieczenia w danym czasie, a więc zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy – wynagrodzenie wyliczone przez przyjęcie wysokości dziennej normy czasu pracy obowiązującej w tym okresie, przy uwzględnieniu niewątpliwie otrzymywanych dodatków i premii.

Należy zauważyć, że w objętym sporem okresie zatrudnienia, wnioskodawca pracę wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy (co jest okolicznością bezsporną), zaś normy czasu pracy określały przepisy prawa pracy.

Na mocy art. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 roku „o czasie pracy w przemyśle i handlu” (tj. Dz.U.33.94.734) czas pracy wszystkich pracowników, zatrudnionych na mocy umowy w przemyśle, handlu, górnictwie, komunikacji i przewozie oraz innych zakładach pracy, choćby na zysk nie obliczonych, a prowadzonych w sposób przemysłowy, niezależnie od tego, czy te zakłady pracy są własnością prywatną, czy państwową, czy też organów samorządowych wynosi bez wliczenia przerw odpoczynkowych najwyżej 8 godzin na dobę, w sobotę 6 godzin na dobę i nie może przekraczać 46 godzin na tydzień.

Zgodnie zaś z art. 129 § 1 kp w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1975 roku czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 46 godzin na tydzień.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe miało zatem na celu ustalić taką wysokość wynagrodzenia, jakie wnioskodawca niewątpliwie otrzymywał.

W toku postępowania przed sądem została złożona dokumentacja osobowa za sporny okres zatrudnienia ubezpieczonego od 8.09.1975 -31.08.1978 obejmująca umowę o pracę angaże jak i świadectwo pracy, która określała kwoty stawek godzinowych wynagrodzenia ubezpieczonego. Wskazane dokumenty dają więc podstawę do ustalenia wysokości stałych składników wynagrodzenia wnioskodawcy w tym okresie. Przy tym wskazują wysokość wynagrodzenia wnioskodawczyni za sporny okres w sposób niewątpliwy.

Organ rentowy dokonał stosownego hipotetycznego wyliczenia wysokości kapitału początkowego i emerytury wnioskodawcy przy uwzględnieniu zapisów dotyczących wynagrodzenia z dostępnej dokumentacji osobowej wnioskodawcy za sporny okres i wynikającej z nich stawki godzinowej: od 8.09.1975 do 30.09.1975 -9,50 zł/h, od 1.10.1975 do 30.09.1976 - 10,50 zł/h, od 1.10.1976 do 31.08.1978 -12 zł/h

Przy przyjęciu tych danych - wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego w najkorzystniejszym wariantcie wyliczony z 20 lat (1976-1978, 1980 -1987, 1990 -1998) wyniósł 54, 40 %, kapitał początkowy na dzień 01.01.1999 wyniósł 90.035,11 zł Natomiast emerytura na datę złożenia wniosku o przeliczenie tj. na dzień 11.04.2023 r. wyniosła 3417,37 zł.

Wartości tak wyliczonego kapitału początkowego i emerytury niewątpliwie są korzystniejsze niż te przyjęte w zaskarżonych decyzjach.

Na mocy art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Wobec tego odwołanie wnioskodawcy jako zasadne należało uwzględnić.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje i orzekł jak w sentencji.

/Jacek Chrostek/